

İntihal | Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
| This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

ABONMAN SİGORTA SÖZLEŞMELERİNİN TTK M. 1408 HÜKMÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF FLOATING INSURANCE CONTRACTS IN CONTEXT OF ARTICLE 1408 OF TURKISH COMMERCIAL CODE

Dr. Öğr. Üyesi Aydın Alber Yüce*

ÖZ

Abonman sigorta sözleşmeleri, sigortalanan menfaatin sözleşmenin akdedilmesi anında henüz mevcut olmadığı sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler, uygulamadaki ihtiyaca göre sıklıkla akdedilmekte olan sözleşmelerdir. Bu ihtiyaç doğrultusunda sigorta konusu menfaat somutlaştığında sigorta ettirenin yapacağı bildirimle sigorta himayesi ortaya çıkmaktadır. Sigorta himayesinin sonradan somutlaşan menfaate göre geçerli olması Türk Ticaret Kanunu'ndaki bazı kurullarla uyumlu değildir. TTK m. 1408 hükmü, sigorta konusu menfaatin sözleşmenin başlangıcında mevcut olmamasını geçersizliğe bağlamıştır. Fakat, abonman sigorta sözleşmelerinde de sigorta konusu menfaat sözleşmenin akdedilmesi anında yoktur. Bu durum, abonman sigorta sözleşmelerinin Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği ilkeler doğrultusunda geçerli olarak akdedilemeyeceği düşüncesini yaratmaktadır. Abonman sigorta sözleşmeleri ise uygulamada sıklıkla akdedilmekte, bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar da yargı kararlarına konu olmaktadır. Abonman sigorta sözleşmeleriyle ilgili bu çelişki, öğretide de dikkat çekmiştir. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda ortak nokta, abonman sigorta sözleşmelerinin bir düzenlemeye kavuşturulması gerektiği yönündedir. Bunun dışında, konuyu ele alan yazarların kısmen örtüşen ve bazı hususlarda da birbirini dışlamayan farklı çözümler getirdiği görülmektedir. Bu çalışmada, öğretideki görüşler ve yargı kararlarına da temas etmek suretiyle bir değerlendirme yapılacak ve konuya dair bir çözüm önerisi sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, abonman sigorta sözleşmesi, menfaat, menfaat yokluğu, hükümsüzlük.

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

0000- 0002-6178-9143 aayuce@erciyes.edu.tr

Bu eser Creative Commons Alıntı-Gayri Ticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ABSTRACT

Contracts concerning floating insurance constitute those in which the insured interest does not yet exist at the time the contract goes into effect. These agreements typically come about in accordance with practical needs. In accordance with this requirement, insurance protection emerges upon the insurer's notification upon the materialization of the insured interest. Certain provisions of the Turkish Commercial Code are contradictory with the insurance protection's legality based on the interest that eventually materializes. According to TCC Article 1408, a contract is void if the insured interest did not exist at the time it was drafted. Floating insurance contracts, on the other hand, do not have an insured interest at the time the contract is concluded. Based on the Turkish Commercial Code's fundamental principles, this condition gives rise to the notion that floating insurance contracts cannot be legally concluded. In actuality, contracts for floating insurance are often reached, and decisions from the courts are made on legal disputes originating from these agreements. The doctrine has also drawn attention to this inconsistency with floating insurance contracts. The studies on this topic all agree that contracts for floating insurance ought to be regulated. Aside from this, it is evident that the writers that tackled the problem offered several solutions that occasionally overlap and sometimes do not contradict one another. A recommendation for a solution will be provided once an assessment of the study is conducted using the doctrine's opinions and court rulings as references.

Keywords: Insurance, subscription insurance contract, interest, lack of interest, nullity.

GİRİŞ

Abonman sigorta sözleşmeleri, sigorta konusu menfaatin sözleşmenin başlangıcında mevcut olmaması açısından Türk Ticaret Kanunu'nun m. 1408 hükmüyle uyumsuz gibi görünmekte; hatta öğretilerde bu sözleşmelerin mevcut TTK hükümleri çerçevesinde geçerli olarak akdedilemeyeceği dahi bir ihtimal olarak dile getirilmektedir. Oysa, uygulamadaki büyük ihtiyaçtan dolayı, kanunî bir düzenlemeye sahip olmasa da bu sözleşmeler akdedilmektedir. Bu sözleşmelere uygun olarak sigorta himayesi sigortacılar tarafından sağlanmaktadır.

Abonman sigorta sözleşmeleri açısından menfaatin özel bir nitelik taşıyarak, ancak somutlaştıktan sonra sigorta korumasının konusunu oluşturabilmesi, öğretilerde de dikkat çekmiş; TTK m. 1408 açısından kısmen örtüşen kısmen farklılaşan görüşlerin dile getirilmesini sağlamıştır. İşbu çalışmada, söz konusu görüşlerden, Yargıtay kararlarından, kavramın pozitif bir düzenlemeye sahip olduğu Alman hukukundaki literatürden de yararlanmak suretiyle Türk hukukuna özgü bir çözüm önerisinde bulunulacaktır. Bu yapılırken, öncelikle abonman sigorta sözleşmeleri genel olarak incelenecektir. Bu çalışmada abonman sigorta sözleşmeleri, TTK m. 1408 ve dolayısıyla sigortalanan menfaat açısından değerlendirileceğinden; bu sözleşmelerin hukukî niteliği başta olmak üzere, sözleşmenin taraflarının kimler olabileceği, sözleşmenin kurulması, benzer sözleşmelerden farkı, türleri, sona ermesi ve sona ermenin sonuçları gibi detaylara ancak gerektiği ölçüde temas edilecektir.

Abonman sözleşmelerinin incelenmesinin ardından sigorta konusu menfaatin yokluğu ve ardından bu iki olgu arasında öğretilerde ifade edilmiş görüşlere değinilecektir. Son olarak, konuya dair değerlendirmemiz, kanaatimiz ve önerimiz okuyucunun takdirine sunulacaktır.

I. ABONMAN SİGORTA SÖZLEŞMELERİ

A. TANIMI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Sigorta teminatı ile korunacak menfaatlerin sözleşmenin akdedilmesi anında sadece cins olarak tayin edildiği, akdin inikadından sonra bu menfaatlerin kesin olarak belirlenmesiyle birlikte sigortacıya bildirildiği ve tek bir sözleşmeyle sigorta teminatının sağlandığı sözleşmeler abonman sigorta sözleşmeleridir¹. Abonman sigorta sözleşmeleri, belirli bir zaman dilimi içinde

¹ Rayegân Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Bildiriler-Tartışmalar (11-12 Mayıs 1990 [Ankara])*, 1990, 141-42; Rayegân Kender, *Türkiye'de Hususî Sigorta Hukuku*, 14. bs (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2014), 189; Samim Ünan, "Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları", içinde *Lojistik, Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları Sempozyumları*, 1. bs (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018), 73; Serap Amasya, "Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları", 1. bs, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Deniz Sigortaları-23 Mart 2012, Milli Reasürans T.A.Ş. (İstanbul: Deniz Hukuku Derneği-Sigorta Hukuku Türk Derneği, 2012), 152; Hacı Kara, *Sigorta Hukuku*, 1. bs (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2021), 165; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, ve Mehmet Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 3. bs (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020), 246; Şaban Kayıhan ve Özcan Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 6. bs (İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2021), 22; Mertol Can, "Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi", içinde *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan-Cilt I*, 1. bs (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010), 591; İbrahim Uğur Satıcı, *Sigorta Hukukunda Abonman*

ortaya çıkabilecek birden çok riskin, rizikolardaki somutlaşmayla birlikte ve tek bir sözleşme ile sigorta ettirilmesi esasına dayanır². Çok sık değişen menfaatlerin tümünün birden sigorta ettirilmesi ihtiyacı bu sözleşmeleri önemli kılan etkidir³. Abonman sigorta sözleşmeleri uygulamada sıklıkla kullanılmaktadır. Yine de bu sözleşmeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmemiştir⁴.

Abonman sigorta sözleşmesi, sigorta teminatı sağlanmasına yönelik hukukî ilişkiyi genel hatlarıyla çizer⁵. Çünkü abonman sigorta sözleşmelerinde sigortanın konusunu oluşturan menfaatin ilişkin olduğu unsurlar değişkendir⁶. Teminat altına alınmak istenen menfaatin somutlaştığı⁷ her unsur için sigorta teminatı ayrıca ve kendiliğinden kurulur⁸. Menfaatin ortaya çıkması, örneğin abonman sigorta sözleşmesi yaptıran tacirin sürekli ithal ettiği malların bir kısmının yola çıkmasıyla gerçekleşir⁹. Prim ödeme borcu da bu şekilde, ferden tayin edilen her menfaat için rizikonun sigortacı tarafından taşınmaya başlamasıyla ayrıca tayin edilir¹⁰. Bu özelliklerinden de anlaşılacağı üzere abonman sigorta sözleşmeleri zarar sigortalarına özgü bir

Sözleşmesi ve Hükümleri, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Gaziantep, 2020), 12; Serpil Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (İstanbul, 2009), 3-4; Frank Reinhard, "VVG § 53 Anmeldepflicht", içinde *Langheid, Theo/Wandt, Manfred (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Versicherungs-vertragsgesetz, Band 1- §§ 1-99 VVG*, 3. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2022), par. 5. Ayrıca bkz. VVG § 53-Anmeldepflicht: "Wird ein Vertrag in der Weise geschlossen, dass das versicherte Interesse bei Vertragsschluss nur der Gattung nach bezeichnet und erst nach seiner Entstehung dem Versicherer einzeln aufgegeben wird (laufende Versicherung), ...".

² Alexandra Körner, Andreas Furrer, ve Christian Benz, *Warentransportversicherung*, 1. bs, (Hrsg.) Andreas Furrer, Juana Vasella; LuT - Schriftenreihe zum Logistik- und Transportrecht (Bern: Stämpfli Verlag, 2016), 55.

³ Dirk Looschelders, "VVG § 210 Großrisiken, laufende Versicherung", içinde *Langheid/Wandt, Münchener Kommentar zum VVG*, 2. bs, c. 2 (München: Verlag C. H. Beck, 2017), par. 18; Burak Kepkep, *Eşya Taşımada Rizikonun Sigortalanması*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayınlanmamış Doktora Tezi (İstanbul, 2014), 51.

⁴ Karş. VVG §53 vd.

⁵ Nitekim Yargıtay da birçok kararında bu hususa vurgu yapmaktadır. Örnek olarak şu karar verilebilir: "... O halde, yukarıda açıklanan yasal düzenleme ve acentenin açıklamasına göre, teklifnamenin acenteye ulaştığı anda esasen abonman sigorta ilişkisi bulunan taşıyıcının sigorta teminatından yararlanmaya başlaması gerekir. Zira, abonman sigorta sözleşmesi kurulması ile sigorta ettiren ile sigortacı arasında akdi ilişki genel hatları oluşmuş ve sigorta ettirenin teklifi ilke olarak sigortacı tarafından kabul edilmiştir. Spesifik poliçe için bu durumda acenteye teklifin iletilmesi ile sigorta akdinin oluştuğunun kabulü gerekir."- Y. 11. HD., E. 1993/3211, K. 1994/565, T. 31.1.1994, KİBB., E.T. 31.05.2023.

⁶ Kender, *Türkiye'de Hususî Sigorta Hukuku*, 189; Kara, *Sigorta Hukuku*, 165.

⁷ Bu somutlaşmanın ya da ferdileşmenin hangi koşullar altına gerçekleşeceği tarafların anlaşmasına göre belirlenecek olup; abonman sigorta sözleşmesinde bu yönde hükümlerin bulunması gerekmektedir (Reinhard, "VVG § 53 Anmeldepflicht", par. 5.).

⁸ Kender, *Türkiye'de Hususî Sigorta Hukuku*, 189; Kara, *Sigorta Hukuku*, 166; Kayihan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 23. Aşağıda, zorunlu ve seçimlik abonman sözleşmelerine ilişkin ayrıma, bilahare değinilecektir.

⁹ Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", 141.

¹⁰ Amasya, "Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları", 166. Yargıtay'ın bir kararında bu hususa şu şekilde vurgu yapılmaktadır: "... Dava, emtia nakliye sigorta sözleşmesinden kaynaklanan rücuen alacak istemine ilişkindir. Mahkemece yukarıda özetlendiği gibi taşımanın sigorta teminatı kapsamında olmadığı ve taşıyıcının meydana gelen zarardan sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak dava dışı sigortalı ile davacı arasında nakliye emtia sigortası bakımından düzenlenmiş abonman sigorta sözleşmesi bulunduğundan dava konusu taşımaya ilişkin spesifik poliçenin daha sonra düzenlenmiş olması rizikonun sigorta teminatı dışında olduğunu göstermez. Eşdeyişle abonman sigorta sözleşmesine bağlı olarak yapılan sigorta sözleşmesinin rizikonun gerçekleşmesinden sonra düzenlenmesi dahi taşıma rizikoları sigorta teminatı dahilindedir."- Y. 11. HD., E. 2013/13388, K. 2014/4305, T. 6.3.2014, KİBB., E.T. 31.05.2023.

sözleşme çeşididir¹¹. Çerçeve bir sözleşme niteliğindedir. Bu çerçeve sözleşme henüz var olmayan menfaatlerin sigortalanmasına yöneliktir¹². Sigortacı bu çerçeve sözleşmeyle ileride ortaya çıkacak menfaatleri sigorta teminatı altına almayı taahhüt etmektedir¹³.

Abonman sigorta sözleşmelerinde taraflara düşen hak ve borçların kapsamının belirlenmesi açısından bu sözleşmenin bir defalık mı yoksa sürekli edimler mi yarattığı üzerinde durulmalıdır. Sözleşmeyle borçlunun borçlandığı edim, hizmet sözleşmesinde işçinin iş görme borcunda olduğu gibi sürekli bir davranışla yerine getiriliyorsa sürekli edimden bahsedilir¹⁴. Buna karşılık, borç ilişkisi içinde borçluya düşen edim, satım sözleşmesinde satıcının satılanı teslim borcunu yerine getirmesinde olduğu gibi, bir defada tek (ani) bir davranışla yerine getiriliyorsa ani edim vardır¹⁵. Abonman sigorta sözleşmelerinde, sigortacının teminat sağlama borcu bildirimler üzerine gerçekleşecek ferdileşme sonucu zamana yayılmış ve abonman sigorta sözleşmesi süresince devam etmekte olduğundan sigortacının edimi sürekli¹⁶. Bunun sonucu olarak, abonman sigorta sözleşmeleri taraflar arasında güvene dayalı, tarafların kişisel özelliklerinin önem kazandığı ve sürekli niteliği gereği sözleşmenin sonuçlarının geriye etkili olarak ortadan kaldırılamadığı sözleşmeler niteliği kazanmışlardır¹⁷.

Sigorta sözleşmelerinde sigortalanan menfaatlerin genel hatlarıyla ve türlerine göre ayrılmasıyla, bu menfaatlerin hukukî sebeplerine göre sınıflandırılarak gösterilmesi arasında da bir ayırım yapmak gereklidir. Buna göre, sözleşmede sigortalanan menfaatlerin onlara temel olan hukukî sebebe göre tasnif edilmesi ve işaretlenmesi, hepsinin somut olarak belirtilerek önceden teminat altına alınması, rizikonun henüz gerçekleşmemiş olması halinde dahi abonman sigorta sözleşmesinin varlığını göstermez¹⁸. Örneğin, bir bankanın yaptırdığı kredi sigortasına nihaî bir müşteri listesini eklemesi ve bu müşterilerle kurulan belirli hukukî ilişkilerden kaynaklanan somut bazı rizikoların teminat altına alınmasında durum böyledir¹⁹.

¹¹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 164; Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 23; Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 17.

¹² Martin Schauer, "Vorbem. §§ 49-68 a", içinde *Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz-Kommentar zum deutschen und österreichischen VVG*, 1. bs (Berlin ; Heidelberg; NewYork; Barcelona; Hongkong; London; Mailand; Paris; Singapur ; Tokio: Springer-Verlag Berlin Heidelberg GmbH, 1999), par. 56; Ayhan, Çağlar, ve Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 246; Emine Yazıcıoğlu ve Zehra Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 3. bs (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020), 97.

¹³ Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", 141; Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 23; Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 98.

¹⁴ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. bs (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2019), par. 301.

¹⁵ A.g.e., par. 303.

¹⁶ Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 23.

¹⁷ A.g.e.

¹⁸ Reinhard, "VVG § 53 Anmeldepflicht", par. 7.

¹⁹ A.g.e.

B. SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE SİGORTA HİMAYESİNİN BAŞLAMASI ANI

1. Sözleşmenin Kurulması

Sigorta sözleşmelerinde sözleşmenin kurulması anı ile sigorta teminatının başlangıç anı farklıdır²⁰. Bilindiği üzere, sözleşmeler tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. TTK m. 1421 hükmüne göre ise, aksine sözleşme yoksa, sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitinin ödenmesi ile başlar. Abonman şeklinde yapılan sigorta sözleşmelerinde, örneğin kasko sigorta sözleşmesinde olduğu gibi, sigorta konusu menfaatin ilişkin olduğu malın ferden tayin edilmesi mümkün değildir. Aksine, burada sigorta konusu menfaat ana hatlarıyla belirtilir ve abonman sözleşmesi de bu anda kurulur²¹. Fakat aşağıda da temas edileceği üzere²², abonman sözleşmesi sigorta sözleşmesinin kendisi değildir²³. Sigorta teminatının sağlanması sigorta konusu menfaatin somutlaşmasına bağlıdır.

2. Sigorta Himayesinin Başlaması

a. Genel Olarak

Abonman sigorta sözleşmeleri, daha önce de temas edildiği üzere, çerçeve sözleşme niteliği taşıdığından, sigorta himayesinin akdin kurulmasıyla değil; bu çerçeveye dâhil olacak menfaatin somutlaşması ve bunun sigortacıya bildirilmesiyle doğar²⁴. Sigortalanacak menfaatin somutlaşmasıyla yapılacak bildirim, sigortacının teminat sağlama borcunun doğması için şarttır²⁵. Bu sebeple abonman sigorta sözleşmelerinin akdedilmesi aşamasında rizikonun ve menfaatin ferden tayin edilmesi gerekmez²⁶.

Abonman sigorta sözleşmelerinde sigorta himayesinin başlamasıyla ilgili olarak temelde ikili bir ayırım bulunmaktadır. Buna göre, sigorta himayesi ya zorunlu olarak ya da isteğe bağlı olarak başlar²⁷. Sigorta konusu menfaatin somutlaşmasının ardından sigortacıya yapılacak

²⁰ Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", 142.

²¹ A.g.e.

²² Bu hususta bkz. IV, B.

²³ Schauer, "Vorbem. §§ 49-68 a", par. 56.

²⁴ Reinhard, "VVG § 53 Anmeldepflicht", par. 8; Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", 142; Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 16; Frank Baumann ve Matthias Beenken, *Das neue Versicherungsvertragsrecht in der Praxis*, 2. bs (Freiburg · Berlin · München: Haufe Mediengruppe, 2008), 135. Yargıtay'ın bir kararına konu somut olay için bkz. "... Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; nakliyat abonman sigorta poliçesinde bildirim yapılan sevkiyatlar bakımından ve bildirimsiz sevkiyatlar bakımından ayrı ayrı limit sağlandığı, sevkiyatın başlamasından önce veya sonra dava dışı sigortalı tarafından bildirim yapıldığına dair herhangi bir bilgi ve belge mevcut olmadığı, bu durumda bildirimsiz sevkiyatlar için belirlenen limitten muafiyet düşüldükten sonra davacı ... şirketinin ödeme yükümlüğü olmamasına rağmen ödeme yaptığı, dolayısıyla davaya konu taşıma sırasında hasarlanan emtianın genel bir çerçeve sözleşme olan abonman sigorta poliçesi ile sigorta himayesi altına alındığını söylemenin mümkün olmayacağı, "... Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, ... – Y. 11. HD., E. 2016/8777, K. 2017/6309, T. 20.11.2017, karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 1.6.2023.

²⁵ Carsten Harms, "VVG § 53 Anmeldepflicht", içinde *Rüffler/Halbach/Schimikowski (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz*, 4. bs (Baden-Baden: Nomos Verlag, 2020), par. 1.

²⁶ Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 16.

²⁷ Looschelders, "VVG § 210 Großrisiken, laufende Versicherung", par. 20.

bildirimle, abonman sözleşmesinde çerçevesi çizilen bütün aynı nitelikteki menfaatler için kendiliğinden sigorta himayesi başlıyorsa bir zorunluluktan söz edilir²⁸ (*obligatorische laufende Versicherung*). Sigorta konusu menfaatin somutlaşmasının ardından sigortacıya yapılacak bildirim izhari değil değil ihdasiyse, taraf iradeleri sigorta himayesinin başlaması konusunda kurucuysa bu kez isteğe bağlılık ortaya çıkar²⁹ (*fakultativen laufenden Versicherung*).

b. Bildirimin Şekli, Zamanı ve İçeriği

Sigorta sözleşmesinin yapılması konusunda TTK'da herhangi bir şart bulunmadığından bu bildirim de belirli bir şekil içinde yapılması zorunluluğu yoktur³⁰. Ancak, TTK m. 18/3'ten yararlanmak suretiyle ve ispat hukuku açısından bu bildirimlerin noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması düşünülebilir³¹. Bildirimin yapılması zamanı ile ilgili olarak TTK'da düzenleme bulunmamaktadır. Bu hususta, örneğin taşıma sigortaları için, münferit taşımaların başladığı anın esas alınarak sigortacıya bildirimde bulunulması önerilmektedir³². Sigortacının riziko değerlendirmesi yaparak primi hesaplayabilmesi için bu bildirim gecikmeksizin yapılması gerekir³³.

Abonman sözleşmesi kapsamında sağlanacak sigorta teminatının başlaması için yapılacak bildirim sigortalanacak menfaate ilişkin detayları içermesi gerekir³⁴. Örneğin, bir depo kapsamında abonman sigortası yapılacak ise, depoya giren ve çıkan her kısım mal için bunların cinsi, niteliği, parti numarası gibi bilgiler verilmelidir. Taşıma işleri için yapılan sigortalarda taşınacak mal, taşıma aracı, yol ve yol koşulları gibi bilgiler sigortacıya bildirilir. Bir kredi kuruluşunun verdiği krediler için sigorta yapılıyor ise, kredilerin verildiği müşteriler, bu kişilerin ticari itibarları ve ödeme güçlerine ilişkin bilgiler sigortacıya bildirilir. Böylelikle risk değerlendirmesi yapmak sigortacı açısından mümkün olur³⁵.

²⁸ A.g.e.

²⁹ A.g.e.

³⁰ Can, "Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi", 594.

³¹ Amasya, "Yükle İlgili Sigortalı: Abonman Sigortalı", 165.

³² A.g.e.

³³ Frank Baumann ve Hans-Ludger Sandkühler, *Das neue Versicherungsvertragsgesetz-Mit allen Änderungen ab 1.1.2008*, 1. bs (Freiburg · Berlin · München: Rudolf Haufe Verlag, 2008), 69.

³⁴ Theo Langheid, "Die Reform des Versicherungsvertragsgesetzes-1. Teil: Allgemeine Vorschriften", *NJW-Neue Juristische Wochenschrift*, sy 51 (2007): 3671; Can, "Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi", 593.

³⁵ Yargıtay'ın bir kararında örnek olacak şekilde bildirim konusu şu şekilde ifade edilmiştir: "... Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı ile davacı arasında düzenlenen poliçenin abonman sigorta poliçesi niteliğinde olduğu, zararın meydana geldiği araçla yapılan taşımanın sigorta himayesi altına alınmadığı, davacının kendisi veya görevlendireceği alt taşıyıcılar aracılığıyla gerçekleştireceği taşımalarda **kullanacağı araçlara ait plakaların tümünü sigorta şirketine bildirmesi gerekirken davacının bildirim zorunluluğunu yerine getirmediği, ...**" – Y. 11. HD., E. 2016/7189, K. 2018/1309, T. 21.2.2018, KİBB., 2.8.23.

c. Bildirimin Eksik Yapılması, Geç Yapılması ya da Hiç Yapılmaması

Abonman sigorta sözleşmesinin konusunun sonradan somutlaşması, sigortacıya bildirilmelidir³⁶. Bildirimin amacı, sigortacının somut rizikoyu tanıyarak buna göre değerlendirme yapması ve gerekiyorsa primin yeni tutarını tayin etmesidir³⁷. Abonman sigorta sözleşmelerinde sigorta ettirenin teminat altına alınacak menfaatin somutlaşması için yerine getirmesi gerekli bildirim görevinin ihlâli üç şekilde ortaya çıkabilir³⁸: Bildirim eksik olarak yapılabilir, geç yapılabilir ya da hiç yapılmayabilir. Her bir ihtimale bağlı ayrı sonuçlar vardır. İlk olarak eksik bildirim, hata hükümlerine dayanarak yeni bir bildirim hakkı verebilir; ancak eksik bildirimde bulunmada kasıt var ise bu kez yeni bir bildirimde bulunma hakkından yoksun kalma ile birlikte primin tam olarak ödenmesi gerekliliği ortaya çıkar³⁹. Bildirimin geç yapılması sigortacıya ilâve prim hakkı tanıyabilirken; hiç yapılmaması primin tam olarak ödenmesi gerekliliğini ortaya çıkarır⁴⁰. Bildirim görevinin ihlâli teminatın gecikmesi özellikle taşıma sigortalarında taşınan yükün taşıma sürecinin bir kısmı ya da tamamı boyunca teminatsız kalması sonucunu doğurabilir⁴¹,⁴². Ayrıca, bildirim yapılmadığı sürece sigortacının bu hususta kendiliğinden bir tespit yapma ödevinden bahsedilemez⁴³,⁴⁴.

Uygulamada özellikle taşıma sigortaları açısından bakıldığında, sigortalanan menfaatin somutlaşması ve taşımanın kısa sürelerde tamamlanması da göz önünde tutulduğunda geç

³⁶ Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 22; Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 98; Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 38.

³⁷ Amasya, “Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları”, 173; Kender, “Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)”, 143; Ünan, “Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları”, 73.

³⁸ Amasya, “Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları”, 173.

³⁹ A.g.e., 173-74.

⁴⁰ A.g.e., 174.

⁴¹ Serdar Acar, “Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları”, içinde *Lojistik, Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları Sempozyumları*, 1. bs (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018), 76.

⁴² Yargıtay’ın bir kararında, bu yönde şu ifadeler dikkat çekicidir: “... ,davacı sigortacının davalı taşıyıcıya karşı açmış bulunduğu işbu rücu davası, davacı sigorta ile dava dışı sigortalı arasında abonman nakliyat sigorta poliçesi bulunsa bile, hasarın meydana geldiği taşımaya ilişkin sigorta poliçesinin rizikonun gerçekleşmesinden sonra düzenlendiği ve bu tarihten önce dava dışı sigorta ettiren tarafından taşımaya ilişkin bildirim sigortacıya yapıldığının kanıtlanamamış olması nedeniyle sigortacı tarafından yapılan tazminat ödemesinin geçerli bir akdi ilişkiye dayanmadığı ,bu nedenle de sigortacının rücu hakkının doğmadığı gerekçesi ile, mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

Gerçekten de mahkemenin yukarıda açıklanan gerekçesinde değinildiği gibi, sadece abonman sözleşmesinin bulunması spesifik yani belirli bir taşımaya ilişkin akdi ilişki ve bildirim olmadıkça taşınan malın sigorta örtüsü altında olduğu kabul edilemez ve sigortacı da böyle bir rizikodan sorumlu olmaz. ...”- Y. 11. HD., E. 2002/13167, K. 2003/5432, T. 26.5.2003, KİBB., E.T. 31.05.2023. Daha açık bir anlatım ve gerekçelendirme için bkz. “... Somut olayda, davacı ile dava dışı sigorta ettiren arasındaki nakliyat abonman sigorta poliçesi yanında dava konusu taşımaya ilişkin spesifik poliçe dosyaya ibraz edilmiştir. Sadece abonman sözleşmesinin bulunması, spesifik yani belirli bir taşımaya ilişkin akdi ilişki ve bildirim olmadıkça taşınan malın sigorta örtüsü altında olduğunu göstermez ve sigortacı da böyle bir rizikodan sorumlu olmaz. Bu husus aktif dava ehliyetine ilişkin olup mahkemece re’sen nazara alınması gerekir. Zira abonman sigorta sözleşmeleri birer çerçeve anlaşma niteliğinde olup, sigortacı ile sigorta ettiren arasında, sigorta ile ilgili bir hukuki ilişkiyi oluşturur. Bu hukuki ilişkiden dolayı her tarafa için ayrı bir sigorta sözleşmesi düzenlenir.”- Y. 11. HD., E. 2015/14264, K. 2016/853, T. 27.1.2016, karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 1.6.2023.

⁴³ Kender, “Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)”, 142.

⁴⁴ Bildirimin yapılmamasının sigortacının teminat sağlama borcunu ortadan kaldırmadığı yönünde bkz. Ayhan, Çağlar, ve Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 247.

bildirimde bulunulması ya da bildirimde bulunulmamasının bir hak kaybına yol açmayacağı şekilde sözleşme hükümlerine yer verildiği görülmektedir⁴⁵.

C. YARARLARI

Abonman sigorta sözleşmeleri, sigorta ettirenin birbirine benzer çok sayıda menfaatini tek tek sigorta sözleşmeleriyle teminat altına almak yerine; bir sözleşme ile ileride ortaya çıkacak söz konusu çok sayıda menfaati basit bir şekilde teminat altına almayı amaçlar⁴⁶. Çünkü, abonman sigorta sözleşmelerine ihtiyaç duyan sigorta ettirenler, özellikle işletmelerindeki stokların sürekli değişmesi sebebiyle sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olmaması ve buna bağlı sonuçların tehdi altında olan kişilerdir⁴⁷. Bu tür işletmelerde girdiler ve çıktılar sürekli değişkenlik gösterdiğinden sigorta değeri de değişmekte ve dolayısıyla bu işletmelerde çerçeve bir sözleşme dışında bir sözleşmeyle sigorta teminatı sağlamak çok zorlaşmaktadır⁴⁸. Bu zorluğu aşmak, tek bir sigorta sözleşmesiyle birden fazla mal için sigorta teminatı sağlanmasını mümkün kılan abonman sigorta sözleşmeleriyle mümkün olmaktadır⁴⁹. Anılan kolaylık, ithalatçı ya da ihracatçı gibi deniz ve kara taşımalarını sıkça kullanan kişileri her taşıma seferi için ayrıca sigortacı arama ve sigorta sözleşmesi yapma külfetinden kurtarır ve zaman kazandırır⁵⁰.

Abonman sigorta sözleşmelerinde sigorta ettiren belirli bir süre için sigortacıya bağlanır; ancak, bu süreklilik ona prim indirimi de sağlar⁵¹. Böylelikle, abonman sigorta sözleşmeleri, sürekli bir borç ilişkisi yaratmanın bir getirisi olarak sigorta ettirene prim ödeme borcu açısından daha elverişli koşullar getirirken; sigortacıya da istikrarlı bir prim geliri sağlar⁵². Özellikle sigorta ettiren açısından, abonman sigorta sözleşmesinin devam ettiği müddet zarfında münferit farklı menfaatler için kesintisiz bir sigorta teminatı sağlamak da bu yolla mümkün olur⁵³.

D. TATBİKAT SAHASI

Abonman sigorta sözleşmelerinde, sözleşmenin akdedilmesi anında sigortalanan menfaat henüz yoktur ve bu menfaat ileride somutlaşacaktır⁵⁴. Bir işyeri, depo ya da fabrika gibi içinde bulunan malların sürekli bir değişiklik içinde olduğu yerler açısından abonman sigorta sözleşmeleri işlevseldir⁵⁵. Yangın abonman sigortaları bu açıdan verilebilecek örneklerdendir⁵⁶.

⁴⁵ Acar, “Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları”, 78-79.

⁴⁶ Reinhard, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 1; Schauer, “Vorbem. §§ 49-68 a”, par. 56.

⁴⁷ Mustafa Çeker, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sigorta Hukuku*, 25. bs (Adana: Karahan Kitabevi, 2022), 184.

⁴⁸ A.g.e.

⁴⁹ Kender, “Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)”, 141; Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 38.

⁵⁰ Kender, “Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)”, 141; Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 38.

⁵¹ Kepkep, *Eşya Taşımada Rizikonun Sigortalınması*, 51.

⁵² Yılmaz, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*, 39.

⁵³ Reinhard, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 1.

⁵⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 165; Ayhan, Çağlar, ve Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 246; Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 22.

⁵⁵ Ayhan, Çağlar, ve Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 295; Can, “Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi”, 591.

⁵⁶ Ayhan, Çağlar, ve Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 295; Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 97.

Yangın abonman poliçelerinde belirli dönemler halinde sigorta ettirilecek mallardaki değişiklikler sigortacıya bildirilerek zeyilname düzenlenir ve prim-riziko dengesi yeniden kurulur⁵⁷.

Taşınan malların sürekli değiştiği deniz ya da kara taşıma sözleşmelerinde de bu sigorta sözleşmesi türüne sıkça rastlanır⁵⁸. Çünkü bu tür işlerle uğraşan işletmeler, her taşıma işi için ayrı bir sözleşme yapmak yerine çerçeve bir sözleşme ile, yukarıda da temas edildiği üzere, zamandan ve emekten tasarruf etmek isterler⁵⁹. Taşıma işlerinde abonman sözleşmelerinin kullanılması, sözleşmenin akdi safhasında taşıma aracı, güzergâh, genel nitelikleriyle taşınacak eşya gibi bilgilerin sigortacıya bildirilmesiyle gerçekleşir⁶⁰. Bankaların, kredi müşterilerinin kredilerini geri ödeyememeleri riskine karşı yaptırıldıkları kredi sigortaları da genellikle abonman sözleşme şeklinde yapılır⁶¹.

II. SİGORTA MENFAATİNİN YOKLUĞU VE BUNA BAĞLI OLARAK SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ AKİBETİ

A. TTK M. 1408 HÜKMÜ

Sigorta menfaatinin yokluğunun sözleşmeye etkisini ele alan TTK m. 1408/1 hükmüne göre, sigorta sözleşmesinin yapılması anında, sigortalanan menfaat mevcut değilse, sigorta sözleşmesi geçersizdir. Sigorta konusu menfaat sözleşmenin akdinden sonra da yok olabilir. Bu halde hükmün ikinci cümlesi uygulanır ve sözleşmenin yapıldığı anda var olan menfaat, sözleşmenin süresi içinde ortadan kalkarsa, sözleşme o anda geçersiz olur. Sigorta sözleşmesinin objektif esaslı noktası sigortalanan menfaat olduğu için, menfaat yokluğuna sigorta sözleşmesinin geçersizliği sonucunun bağlanmış olması doğaldır⁶². Burada, geçersizlik teriminden anlaşılması gereken, geçersizliğin bir üst kavram olarak yokluk ve butlan gibi temel hükümsüzlük hallerinin tamamını kapsadığıdır⁶³. Sigorta sözleşmesinin yapılmasından sonra meydana gelecek olan menfaat yokluğunda sözleşmenin konusu kalmayacağından sözleşme o andan itibaren geçersiz olur⁶⁴.

B. HUKUKİ SORUN

İşbu çalışmada değerlendirmeye esas sorun, abonman sigorta sözleşmelerinde sözleşmenin akdedilmesi anında sigortalanan somut bir menfaatin olmaması ve TTK m. 1408

⁵⁷ Çeker, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku*, 184.

⁵⁸ Amasya, "Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları", 132; Kender, "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)", 141; Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 23; Edgar Hofmann, *Privat Versicherungsrecht*, 2. bs (München: Verlag C. H. Beck, 1983), 127; Harms, "VVG § 53 Anmeldepflicht", par. 5. Uygulamadan bir örnek için bkz. "... Davacı ile sigorta ettiren Tirsan Lojistik Hiz. Tic. A.Ş. arasında düzenlenen nakliyat abonman sigorta poliçesinde sigorta mevzuu sigorta ettirenin kara yolu ile kendi sorumluluğu altında ve/veya taşeronlarına ait ve/veya kiraladığı araçlar ile Türkiye Cumhuriyeti dahilinde taşımamasını yapacağı istisnalar dışında kalan muhtelif emtiaların nakliyatı olarak gösterilmiş ..." – Y. 11. HD., E. 2017/3901, K. 2019/2624, T. 4.4.2019, karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 1.6.2023.

⁵⁹ Kepkep, *Eşya Taşımada Rizikonun Sigortalınması*, 51.

⁶⁰ Can, "Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi", 591.

⁶¹ A.g.e.; Satıcı, *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi ve Hükümleri*, 9.

⁶² 6102 sayılı TTK m. 1408 Gerekçesi.

⁶³ 6102 sayılı TTK m. 1408 Gerekçesi.

⁶⁴ 6102 sayılı TTK m. 1408 Gerekçesi.

hükmünün ise, sigorta sözleşmesinin yapılması anında sigorta menfaati yokluğunda sözleşmeyi geçersizlik ile karşı karşıya bırakmasıdır. Uygulamada sıkça karşılaşılan, kullanılan ve hukukî uyumsuzluklara konu olan abonman sigorta sözleşmeleriyle TTK m. 1408 hükmü arasında açık bir uyumsuzluk olduğu şüphesizdir. Bu uyumsuzluk öğretide bazı yazarların da dikkatini çekmiş ve neticeten bu konuda bazı görüşler ortaya çıkmıştır. Şimdi bunlara temas edilecek ve ardından bu çalışmayla varılan sonuçlar izah edilecektir.

III. ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLER

A. GENEL OLARAK

Abonman sigorta sözleşmeleri ve sigorta menfaatinin varlığı arasındaki ilişki konusunda öğretilerde net bir görüş birliği bulunmamaktadır. Soruna yaklaşım ve çözüm tarzı açısından, aralarında ortak noktalar ve düşünceler de bulunan ve bazı açılardan birbirlerini dışlamayan bu görüşlerin üç ana başlık altında toplanması mümkündür. Söz konusu *görüşler arasındaki ortak noktanın*, TTK ya da genel şartlar içinde abonman sigorta sözleşmelerinin TTK m. 1408 hükmünün istisnasını oluşturacak şekilde özel olarak düzenlenmemiş olmasının bir eksiklik olduğu ve abonman sigorta sözleşmelerinin geçerliliğinin TTK m. 1408 hükmü karşısında sorgulanabilir olduğu hususları söylenebilir.

B. MENFAATİN RİZİKONUN GERÇEKLEŞTİĞİ ANDA VAR OLMASININ YETERLİ OLDUĞU GÖRÜŞÜ

Abonman sigorta sözleşmeleri ve sigortalanan menfaatin varlığı ya da yokluğu arasındaki ilişkiyi ele alan birinci görüş⁶⁵ konuya rizikonun gerçekleştiği an açısından yaklaşmaktadır. Bu görüşe göre, sigortacının teminat sağlama borcunun ifasının gerekmesi için rizikonun gerçekleşmesi gerekir. Rizikonun gerçekleştiği anda, sigortalanacak menfaat yoksa zaten sigorta ettiren de zarara uğramamış demektir. Zarara uğramayan sigorta ettirene de sigorta tazminatı ödenmemelidir. Söz konusu düşünceye göre⁶⁶ konu abonman sigorta sözleşmeleri açısından da önem arz eder. Zira, TTK m. 1408 hükmünün katı bir biçimde uygulanması, geçersizlik yaptırımının öngörülmüş olması dolayısıyla işlemiş ve ödenmiş primlerin de iadesini gerektireceğinden, uygulamada sıkça karşılaşılan bu tür poliçelerle teminat sağlama konusunda bir isteksizlik oluşacaktır. Hatta, TTK m. 1408 hükmünün bu şekilde kabul edilmesi, abonman sigorta sözleşmelerinin geçerliliğini bile tartışmaya açabilir. Bu düşünceye göre o halde, sigorta konusunun menfaatin varlığının rizikonun gerçekleştiği anda var olması yeterli kabul edilmelidir⁶⁷.

⁶⁵ Birgül Sopacı Öztuna, “Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi”, *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, 2018, 113.

⁶⁶ A.g.e., 114.

⁶⁷ A.g.e., 117.

C. BAŞLANGIÇTAKİ MENFAAT YOKLUĞUNA PRİM ÖDEME BORCU AÇISINDAN YAKLAŞMAK GEREKTİĞİ GÖRÜŞÜ

Abonman sigorta sözleşmelerinde belirgin bir biçimde ortaya çıkan sözleşmenin başlangıcındaki menfaat yokluğuna prim ödeme borcu açısından yaklaşan görüşe⁶⁸ göre, abonman sigorta sözleşmelerinde olduğu gibi başlangıçtaki menfaat yokluğunun sözleşmenin geçerliliğine bir etkisi olması yerine, bunun prim ödeme borcu açısından ele alınması daha yerinde olurdu. Aslında bu yaklaşım, Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunu m. 80 hükmünün ilk fıkrasının ilk cümleciğinde kabul edilen çözüm tarzıyla benzerdir⁶⁹. Bu hükmün amacı, sigortacının menfaatin mevcut olmaması sebebiyle hiçbir riziko taşımaması sebebiyle, sigorta ettirenin karşı ediminin de hafifletilmesi gereğini yerine getirmektir⁷⁰.

D. ABONMAN SİGORTALARININ TTK M. 1408 HÜKMÜ KARŞISINDA GEÇERLİ OLARAK YAPILAMAYACAĞI GÖRÜŞÜ

Abonman sigorta sözleşmeleri ve sigorta menfaati arasındaki ilişkiyi ele alan bir başka görüşe⁷¹ göre, TTK m. 1408 hükmü, ileride ortaya çıkabilecek menfaatlerin önceden yapılacak bir sigorta sözleşmesiyle teminat altına alınamayacağı sonucunu doğurmaktadır. Bu görüşe yakın ve yasal düzenlemeleri sorgulayan bir başka görüşe göre, TTK m. 1408 hükmünün varlığı, sigorta konusu menfaatin sözleşmenin başında mevcut olmasını gerektirdiğinden, hatalı yasal düzenlemelere rağmen uygulamada sıkça yapılan bu sözleşmelerin geçerliliğini sorgulatabilir⁷².

IV. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

A. ABONMAN SİGORTA SÖZLEŞMELERİ VE SİGORTA KONUSU ARASINDAKİ İLK ADIM

Abonman sözleşmesinin imzalanması, sigorta sözleşmesi kapsamındaki bir hukukî ilişkinin tesisi için ilk merhaledir. Abonman sigorta sözleşmeleri çerçeve bir sözleşme niteliği taşıdığı için bu sözleşmeler somut bir riski teminat altına alan münferit bir sigorta sözleşmesi olarak değerlendirilemezler⁷³. Ayrıca, gelecekte somut bir rizikonun teminat altına alınmasına

⁶⁸ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi-Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku*, 1. bs, c. 1-Genel Hükümler (Madde 1401-1452) (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2016), 86. Benzer yönde bkz. Sopacı Öztuna, "Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi", 118.

⁶⁹ *Versicherungsvertragsgesetz-§ 80: Fehlendes versichertes Interesse: "(1) Der Versicherungsnehmer ist nicht zur Zahlung der Prämie verpflichtet, wenn das versicherte Interesse bei Beginn der Versicherung nicht besteht ..."*

⁷⁰ Dirk Halbach, "§80", içinde *Langheid, Theo/Wandt, Manfred (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1- §§ 1-99 VVG*, 3. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2022), par. 1; Christian Armbrüster, "VVG §80", içinde *Prölss/Martin (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen, Vertriebsrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingungen*, 31. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2021), par. 1.

⁷¹ Evrim Akgün, *Ferdi Kaza Sigortası Sözleşmesi*, 1. bs (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017), 85; Kara, *Sigorta Hukuku*, 165.

⁷² Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi-Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku, Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler-Zarar Sigortaları (Madde 1453-1486)*, 1. bs, c. II (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2018), 13. Bu olasılığa vurgu yapan bir başka yazar için bkz. Sopacı Öztuna, "Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi", 117.

⁷³ Kayıhan ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 22; Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 97; Reinhard, "VVG § 53 Anmeldepflicht", par. 11.); Yargıtay'ın bir kararında da abonman sigorta sözleşmelerinin çerçeve sözleşme niteliği şu şekilde vurgulanmıştır: "Abonman sigorta sözleşmeleri bir çerçeve anlaşma olup

yönelik yapılacak bir sigorta sözleşmesinin hukukî çerçevesini tayin eden bir sözleşme de abonman sigorta sözleşmesi değildir⁷⁴.

Abonman sigorta sözleşmelerinin ortaya çıkış biçimleri de öğretide üzerinde durulmuş bir husustur. Abonman sigorta sözleşmeleri, ilk olarak, herhangi bir sigorta bedelini içermeyen çerçeve bir sözleşme niteliğinde kurulabilir⁷⁵. Uygulamada sigorta teminatının sağlanacağı bir üst sınırın da belirlendiği bu tür sözleşmelerde, sigorta ettirenin menfaatin genel hatlarıyla tanımlandığı ölçütler içindeki her somutlaşma bakımından sigortacıya karşı bir bildirim yükümlülüğü altındadır⁷⁶. Sigorta ettirenin abonman sözleşme çerçevesinde ödeyeceği toplam sigorta primi, işte bu bildirimlerin gerçekleşmesiyle ortaya çıkar⁷⁷.

İkinci olarak, sigorta ettiren ve sigortacı bir toplam sigorta bedeli üzerinde anlaşılır; ancak, bu sigorta bedeli menfaatin her somutlaşması ve ardından gerçekleşen belgelendirmeye dayalı bildirim üzerine tükenir⁷⁸. Kararlaştırılan sigorta bedeli sıfırlandıktan sonra ihtiyaç halinde yeni bir çerçeve sözleşme yapılabilir⁷⁹.

Son olarak, abonman sigorta sözleşmesi, sigorta priminin önceden kararlaştırılmadığı, aksine, sigorta konusu menfaatlerin örneğin taşıma işlerinin yapılması sonucu elde edilecek ciroya bağlandığı (*Umsatzpolice*) şekilde de yapılabilir⁸⁰.

B. ABONMAN SİGORTA SÖZLEŞMELERİNDE MENFAAT VE BAŞLANGIÇTAKİ MENFAAT YOKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sigorta konusu menfaat, sigorta sözleşmesinin akdi safhasında sözleşmenin tarafları nezdinde, ortaya çıkması halinde sigortacının teminat sağlama edimiyle karşılanması gereken bir malvarlığı kötüleşmesinden korunma ihtiyacıdır⁸¹. Sigorta sözleşmesinin tarafları dışında birinin uğrayacağı malvarlığı zararının hiç ortaya çıkmamış olmasında sigorta ettirenin kişisel menfaati varsa bu tür zararlar da teminat altına alınabilir⁸². Abonman sigorta sözleşmelerinin akdedilmesi anında, TTK m. 1408 anlamında, sigortalanan menfaat henüz ortaya

sigortacı ile sigorta ettiren arasında sigorta ile ilgili bir hukuki ilişkiyi oluşturur. Bu hukuki ilişkide her taşıma için ayrı bir sigorta sözleşmesi düzenlenir. Sigorta poliçeleri sigorta priminin tahakkuku amacıyla düzenlenir. Sigortalı tarafından yaptırılan taşımanın bildirilmesinden ve buna ilişkin poliçenin düzenlenmesinden önce rizikonun gerçekleşmiş olması sigorta sözleşmesini geçersiz kılmaz.” – Y. 11. HD., E. 1989/1468, K. 1990/1791, T. 5.3.1990, KİBB., E.T. 31.05.2023

⁷⁴ Roland Rixecker, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, içinde *Langheid, Theo/Rixecker, Roland/Gal, Jens/Grote, Joachim/Muschner, Jens (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz mit Einföhrungsgesetz und VVG-Informationspflichtenverordnung Kommentar*, 7. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2022), par. 2.

⁷⁵ Helmut Heiss ve Tjard-Niklas Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, içinde *Beckmann, Roland Michael/Beckmann-Matusche, Annemarie (Hrsg.), Versicherungsrecht- Handbuch*, 3. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2015), par. 184; René Steinbeck, “§2 Materiellrechtliche Grundsätze”, içinde *Knut Höra/Arno Schubach (Hrsg.), Münchener Anwalts Handbuch Versicherungsrecht*, 5. bs (München: Verlag C. H. Beck, 2022), par. 312.

⁷⁶ Rixecker, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 7; Heiss ve Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, par. 184.

⁷⁷ Heiss ve Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, par. 184.

⁷⁸ A.g.e.; Steinbeck, “§2 Materiellrechtliche Grundsätze”, par. 312.

⁷⁹ Heiss ve Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, par. 184.

⁸⁰ Rixecker, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 7; Heiss ve Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, par. 184; Steinbeck, “§2 Materiellrechtliche Grundsätze”, 312.

⁸¹ Reinhard, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 6.

⁸² A.g.e.

çıkamıştır⁸³. Abonman şeklinde sigorta sözleşmesi yapmak ihtiyacı, genellikle tekrarlanma (ortaya çıkma) ihtimali yüksek riziko ve menfaatler için bir ihtiyaçtır⁸⁴. Bundan dolayı, daha önce de temas edildiği üzere, abonman sigorta sözleşmelerinde menfaat cins olarak ve genel hatlarıyla tarif edilir. Bu yönden “cins”, sigorta konusu menfaatlerin ortak özellikleriyle benzer menfaatlerden ayrılması ve ayrı bir grup teşkil etmesi anlamına gelir⁸⁵.⁸⁶

Abonman sigorta sözleşmeleri açısından menfaatin başlangıçta var olmaması sözleşmenin cevap verdiği ihtiyaçtan ileri gelmektedir. Bu tür sözleşmelerde menfaatin muhtemel (fazlî) olması yeterlidir⁸⁷. Yoksa, sigorta konusu menfaat hiç yok veya gerçekleşmeyecek değildir. Ayrıca, abonman şeklinde yapılan sigorta sözleşmelerinde, abonman sözleşme sigorta sözleşmesinin kendisi değildir⁸⁸. Özellikle ifade etmek gerekir ki abonman sigorta sözleşmesi, özel bir sigorta dalı olmayıp sadece sözleşmenin akdedilmesine dair bir metottür⁸⁹. Kısacası, abonman sözleşmesinin bulunması, başlı başına akdi bir ilişki ve sigorta sözleşmesinin bulunduğunu göstermez, teminatın varlığına da karine değildir⁹⁰.

Abonman sigorta sözleşmesi, ileride sağlanacak sigorta teminatının çerçevesini çizer⁹¹. Abonman sözleşmesiyle, sigorta sözleşmesi yapma, diğer bir anlatımla sigorta koruması sağlama yönünde taahhütte bulunmaktadır⁹². Dolayısıyla “abonman” terimi, sigorta sözleşmesinin kuruluş şekline bir referans niteliğindedir. Sigorta sözleşmesi ve himaye her seferinde bildirim (menfaattaki somutlaşma sonucu) tekrar yapılmasıyla kurulur⁹³. Her ne kadar sözleşmelerin

⁸³ Heiss ve Trümper, “§ 38. Transportversicherung”, par. 183; Reinhard, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 8.

⁸⁴ Hofmann, *Privat Versicherungsrecht*, 127.

⁸⁵ Reinhard, “VVG § 53 Anmeldepflicht”, par. 7.

⁸⁶ Abonman sigorta sözleşmelerinde, sigorta konusu menfaatin cins olarak belirlenmesi suretiyle henüz mevcut olmadığı bir süreçte sigorta ettirilmesi, sigorta konusu menfaatin cinsi açısından genel olarak çizilen daireye düşen somut ve ortaya çıkmış (ancak muhtemelen sigorta ettirenin henüz haberinin olmadığı) menfaatlerin sigorta ettirilmesine engel değildir (A.g.e., par. 8.).

⁸⁷ Mertol Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku Cilt I*, 1. bs (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 30.

⁸⁸ Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 97. Yargıtay’ın bir kararında, abonman sigorta sözleşmelerinden sonra özel bir poliçe olması gerektiğine de işaret edilerek bu yöndeki vurgu şöyle yapılmaktadır: “... Dava konusu taşıma tarihinde yürürlükte bulunan 6762 Sayılı TTK’nın 1301. maddesi uyarınca rücu davası açılabilmesi için, sigortacı ile sigortalı arasında bir sigorta sözleşmesinin mevcudiyeti, sigortacının bu sebeple sigortalısına bir ödeme yapmış olması ve sigortalının zarar sorumlusuna karşı dava hakkının bulunması gerekir. **Somut olayda, davacı ile dava dışı sigorta ettiren ... Petrol Rafinerileri A.Ş. arasındaki nakliyat abonman sigorta poliçesi yanında davaya konu taşımaya dair spesifik poliçe dosyaya ibraz edilmiştir. Sadece abonman sözleşmesinin bulunması, yani belirli bir taşımaya dair kazadan önce bildiri ve bu bildirim sonucu düzenlenen spesifik poliçe olmadıkça taşınan malın sigorta örtüsü altında olduğunu göstermez ve sigortacı da böyle bir rizikodan sorumlu olmaz. Bu husus aktif dava ehliyetine dair olup mahkemece re’sen nazara alınması gerekir. Zira abonman sigorta sözleşmeleri birer çerçeve anlaşma niteliğinde olup, sigortacı ile sigorta ettiren arasında, sigorta ile ilgili bir hukuki ilişkiyi oluşturur. Bu hukuki ilişkiden dolayı her taşıma için ayrı bir sigorta sözleşmesi düzenlenir.**” – Y. 11. HD., E. 2016/12047, K. 2018/4971, T. 29.6.2018, KİBB., E.T. 2.8.23.

⁸⁹ Schauer, “Vorbem. §§ 49-68 a”, par. 56; Looschelders, “VVG § 210 Großrisiken, laufende Versicherung”, par. 17; Theo Langheid, “Auf dem Weg zu einem neuen Versicherungsvertragsrecht”, *NJW-Neue Juristische Wochenschrift*, sy 46 (2006): 3320; Baumann ve Sandkühler, *Das neue Versicherungsvertragsgesetz-Mit allen Änderungen ab 1.1.2008*, 69.

⁹⁰ Y. 11. HD., E. 2016/10175, K. 2018/2562, T. 10.4.2018, KİBB., E.T. 2.8.23.

⁹¹ Hermann Eichler, *Versicherungsrecht*, 2. bs (Karlsruhe: Verlag Versicherungswirtschaft, 1976), 465.

⁹² Yazıcıoğlu ve Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 97; Kara, *Sigorta Hukuku*, 165.

⁹³ Can, “Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi”, 593.

icap ve kabul şeklinde karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulduğu kabul edilse de sigortacı abonman mukavelesine imza atmakla, sigorta ettirenden bildirim yapılmasıyla gelecek bütün icapları kabul edeceğini göstermiş olur⁹⁴. Abonman şeklinde akdedilen sigorta sözleşmelerinde sigortacının tekrarlanan menfaatlerin her biri için ayrıca kabul beyanında bulunmasına gerek yoktur⁹⁵. Dolayısıyla, aslında abonman şeklinde yapılan sigorta sözleşmelerinde sigorta konusu menfaatin başlangıçtaki yokluğundan söz edilemez. Aksine, sigorta konusu menfaatin somutlaşması ve bildirim yapılmasıyla sigorta himayesi tesis edilmektedir.

Yukarıda yer verilen öğretideki görüşlerin de bir eksiklik olarak ifade edildiği üzere, aslında tartışma abonman sigorta sözleşmelerinin bir düzenlemeye kavuşturulması yoluyla sona erdirilebilir⁹⁶. Kanaatimizce, yapılacak düzenleme TTK içinde, sigorta hukuku kitabında ve genel hükümler bahsinde yer almalıdır.

C. YASAL DÜZENLEME ÖNERİSİ

Abonman sigorta sözleşmeleri sigorta hukukunun temel ilkelerinden bazı yönleriyle ayrıldığı için muhakkak kanun içinde özel olarak düzenlenmelidir⁹⁷. Abonman sigorta sözleşmeleri için önerdiğimiz düzenleme şu şekildedir:

4. Abonman Sigorta Sözleşmeleri

Madde 1408/A - (1) Sigorta sözleşmeleri, sigortalanacak menfaatlerin sözleşmenin yapılması anında sadece tür bakımından belirlendiği ve her bir menfaatin somutlaşmasının ardından sigortacıya yapılacak bildirimle sigorta himayesinin başlayacağı şekilde yapılabilir.

(2) Sigorta ettirenin, sigorta korumasına tâbi olacak menfaatin somutlaşmasının ardından bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde sigortacı, tazminat ödemekle yükümlü değildir.

(3) Sigorta ettiren, rizikonun ağırlaştığı hallerde sigortacıyı bilgilendirmekle yükümlüdür. Bildirim yapılması sonrasında riziko, bildirim sigortacıya ulaşabileceği bir zaman diliminden sonra gerçekleşmiş ise sigortacı tazminat ödemekle yükümlü olmaz.

Yargıtay'ın bir kararında da bu hususta şu vurgular yapılmıştır: "... Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, davacı ... şirketi ile sigortalı arasında imzalanan nakliyat sigortası abonman sözleşmesinin 7. maddesinde, sigortalının her bir sevkiyatla ilgili bilgileri (emtianın cinsi, sigorta bedeli, ağırlığı, markası, ambalaj durumu, koli adedi, emtianın nereden nereye sevk edileceği, nakil vasıtasının hareket tarihi, cinsi ve vb.) **yükleme başlamadan ve/veya sevkiyatla ilgili bilgileri haber aldığı anda sigortacı şirkete bildirmekle yükümlü olduğunun ve bildirilmeyen sevkiyatların teminat kapsamı dışında olduğunun belirtilmesine ve bildirim yapılması sebebiyle hasarın teminat dışı olacağına anlaşılmasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.**

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebeple davacı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...” – Y. 11. HD., E. 2016/11691, K. 2018/3662, T. 16.5.2018, KİBB. E.T. 2.8.23.

⁹⁴ A.g.e.

⁹⁵ Hofmann, *Privat Versicherungsrecht*, 127.

⁹⁶ Öğretide *Can*, abonman sigorta sözleşmeleriyle alakalı bir genel şart önerisinde bulunmuştur. Bu hususta bkz. *Can*, “Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ettirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi”, 605-7.

⁹⁷ Baumann ve Sandkühler, *Das neue Versicherungsvertragsgesetz-Mit allen Änderungen ab 1.1.2008*, 69.

SONUÇ

İncelememiz sonucunda ulaştığımız neticeler şunlardır: Abonman sözleşmeleri, biza-tihi sigorta sözleşmeleri değildir. Abonman sözleşmeleri, sigorta konusu menfaatin somutlaş-masıyla beraber ortaya çıkacak sigorta himayesinin esaslarını düzenleyen çerçeve sözleşmeler-dir. O halde, bu sözleşmelerin akdedildiği anda sigorta konusu menfaatin mevcut olmasına gerek yoktur. Bununla beraber, abonman sigorta sözleşmelerinin TTK'nın belirlediği esaslara nazaran bazı farklılıklar içermesi gerekçesiyle, öğretide de haklı olarak dile getirildiği üzere, özel bir düzenlemeye kavuşturulması zorunludur. Bu yöndeki önerimiz doğrultusunda, TTK m. 1408 hükmünden sonra gelmek üzere, abonman sigorta sözleşmeleri özel olarak düzenlen-melidir. Bu düzenlemede, ilk olarak abonman sigorta sözleşmeleri mevcut hukukî durum göz önünde tutularak bir tanıma kavuşturulmalıdır. Ardından düzenlemede, tür bakımından be-lirlenmiş menfaatin sigortacıya bildirilmesi ve bu bildirim yapılmasının sonuçlarına yer verilmelidir. Son olarak, riziko ağırlaşmasıyla ilgili olarak, TTK m. 1448 hükmünün getirdiği düzenlemelerden farklı olarak, bildirim yükümlülüğü açıkça gerekli görülmeli ve bu bildirim belirlili süre içinde yapılmaması somut bir yaptırıma bağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, Serdar. "Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları". İçinde *Lojistik, Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları Sempozyumları*, 1. bs. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018.
- Akgün, Evrim. *Ferdi Kaza Sigortası Sözleşmesi*. 1. bs. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017.
- Amasya, Serap. "Yükle İlgili Sigortalar: Abonman Sigortaları", 1. bs. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Deniz Sigortaları-23 Mart 2012, Milli Reasürans T.A.Ş. İstanbul: Deniz Hukuku Derneği-Sigorta Hukuku Türk Derneği, 2012.
- Armbrüster, Christian. "VVG §80". İçinde *Prölss/Martin (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen, Vertriebsrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingungen*, 31. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2021.
- Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar, ve Mehmet Özdamar. *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*. 3. bs. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020.
- Baumann, Frank, ve Matthias Beenken. *Das neue Versicherungsvertragsrecht in der Praxis*. 2. bs. Freiburg · Berlin · München: Haufe Mediengruppe, 2008.
- Baumann, Frank, ve Hans-Ludger Sandkühler. *Das neue Versicherungsvertragsgesetz-Mit allen Änderungen ab 1.1.2008*. 1. bs. Freiburg · Berlin · München: Rudolf Haufe Verlag, 2008.
- Can, Mertol. "Abonman Sigorta Sözleşmesine Binaen Akdedilen Alt (Bağlı/Tabi) Sigorta Sözleşmelerini Kuran İhbar Bakımından Sigorta Ertirene Muafiyet Getiren Sözleşme Şartlarının Geçerli Olup Olmadığı Meselesi". İçinde *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan-Cilt I*, 1. bs. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- Can, Mertol. *Türk Özel Sigorta Hukuku Cilt I*. 1. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Çeker, Mustafa. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku*. 25. bs. Adana: Karahan Kitabevi, 2022.
- Eichler, Hermann. *Versicherungsrecht*. 2. bs. Karlsruhe: Verlag Versicherungswirtschaft, 1976.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 24. bs. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2019.
- Halbach, Dirk. "§80". İçinde *Langheid, Theo/Wandt, Manfred (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1- §§ 1-99 VVG*, 3. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2022.
- Harms, Carsten. "VVG § 53 Anmeldepflicht". İçinde *Rüffer/Halbach/Schimikowski (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz*, 4. bs. Baden-Baden: Nomos Verlag, 2020.
- Heiss, Helmut, ve Tjard-Niklas Trümper. "§ 38. Transportversicherung". İçinde *Beckmann, Roland Michael/Beckmann-Matusche, Annemarie (Hrsg.), Versicherungsrecht-Handbuch*, 3. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2015.
- Hofmann, Edgar. *Privat Versicherungsrecht*. 2. bs. München: Verlag C. H. Beck, 1983.
- Kara, Hacı. *Sigorta Hukuku*. 1. bs. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2021.
- Kayıhan, Şaban, ve Özcan Günergök. *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*. 6. bs. İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2021.
- Kender, Rayegân. "Sigorta Hukukunda Abonman Mukavelesi (Deniz Taşıma Sigortalarında)". *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Bildiriler-Tartışmalar (11-12 Mayıs 1990 [Ankara])*, 1990.
- Kender, Rayegân. *Türkiye'de Hususî Sigorta Hukuku*. 14. bs. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2014.
- Kepkep, Burak. *Eşya Taşımada Rizikonun Sigortalanması*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul, 2014.

- Körner, Alexandra, Andreas Furrer, ve Christian Benz. *Waretransportversicherung*. 1. bs. (Hrsg.) Andreas Furrer, Juana Vasella; LuT - Schriftenreihe zum Logistik- und Transportrecht. Bern: Stämpfli Verlag, 2016.
- Langheid, Theo. “Auf dem Weg zu einem neuen Versicherungsvertragsrecht”. *NJW-Neue Juristische Wochenschrift*, sy 46 (2006).
- Langheid, Theo. “Die Reform des Versicherungsvertragsgesetzes-1. Teil: Allgemeine Vorschriften”. *NJW-Neue Juristische Wochenschrift*, sy 51 (2007).
- Looschelders, Dirk. “VVG § 210 Großrisiken, laufende Versicherung”. İçinde *Langheid/Wandt, Münchener Kommentar zum VVG*, 2. bs. C. 2. München: Verlag C. H. Beck, 2017.
- Reinhard, Frank. “VVG § 53 Anmeldepflicht”. İçinde *Langheid, Theo/Wandt, Manfred (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1- §§ 1–99 VVG*, 3. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2022.
- Rixecker, Roland. “VVG § 53 Anmeldepflicht”. İçinde *Langheid, Theo/Rixecker, Roland/Gal, Jens/Grote, Joachim/Muschner, Jens (Hrsg.), Versicherungsvertragsgesetz mit Einföhrungsgesetz und VVG-Informationspflichtenverordnung Kommentar*, 7. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2022.
- Satıcı, İbrahim Uğur. *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi ve Hükümleri*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep, 2020.
- Schauer, Martin. “Vorbem. §§ 49-68 a”. İçinde *Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz-Kommentar zum deutschen und österreichischen VVG*, 1. bs. Berlin ; Heidelberg; NewYork; Barcelona; Hongkong; London; Mailand; Paris; Singapur ; Tokio: Springer-Verlag Berlin Heidelberg GmbH, 1999.
- Sopacı Öztuna, Birgül. “Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi”. *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, 2018, 119-24.
- Steinbeck, René. “§2 Materiellrechtliche Grundsätze”. İçinde *Knut Höra/Arno Schubach (Hrsg.), Münchener Anwalts Handbuch Versicherungsrecht*, 5. bs. München: Verlag C. H. Beck, 2022.
- Ünan, Samim. “Lojistik Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları”. İçinde *Lojistik, Taşıma Hukuku ve Taşıma Sigortaları Sempozyumları*, 1. bs. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018.
- Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi-Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku*. 1. bs. C. 1-Genel Hükümler (Madde 1401-1452). İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2016.
- Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi-Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku, Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler-Zarar Sigortaları (Madde 1453-1486)*. 1. bs. C. II. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2018.
- Yazıcıoğlu, Emine, ve Zehra Şeker Öğüz. *Sigorta Hukuku*. 3. bs. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020.
- Yılmaz, Serpil. *Sigorta Hukukunda Abonman Sözleşmesi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2009.